

**Projekt Programu współpracy samorządu województwa śląskiego z organizacjami
pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności
pożytku publicznego i o wolontariacie na rok 2017**

Wstęp

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej ustanawia jako podstawę funkcjonowania państwa poszanowanie wolności i sprawiedliwości, współdziałanie władz, dialog społeczny oraz pomocniczość umacniającą uprawnienia obywateli i ich wspólnot. Zasady te przyjęto jako kluczowe we współpracy samorządu województwa śląskiego z organizacjami pozarządowymi.

Działania samorządu województwa śląskiego mają na celu podejmowanie wyzwań o charakterze społeczno-gospodarczym oraz zaspokajanie zbiorowych potrzeb mieszkańców regionu. Samorząd województwa realizuje swoje zadania również poprzez kształtowanie rozwoju społeczności lokalnych. W procesie tym szczególną rolę odgrywają organizacje pozarządowe, skupiające aktywnych i wrażliwych na sprawy społeczne obywateli danego środowiska.

Celem współpracy jest wspieranie działań obywatelskich, tak by prowadzić do jak największej samodzielności oddolnych inicjatyw i zbudowania podstaw równoprawnego partnerstwa pomiędzy administracją publiczną a organizacjami społeczeństwa obywatelskiego.

Samorząd województwa śląskiego realizuje właściwe sobie zadania publiczne przy współpracy z organizacjami pozarządowymi, spółdzielniami socjalnymi, spółkami i klubami sportowymi przeznaczającymi dochód na działalność statutową, osobami prawnymi i jednostkami organizacyjnymi działającymi na podstawie przepisów o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego, innych kościołów i związków wyznaniowych, a także ze stowarzyszeniami jednostek samorządu terytorialnego, które prowadzą na terenie województwa śląskiego działalność pożytku publicznego.

Współpraca z organizacjami pozarządowymi jest elementem realizacji celów Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego oraz wojewódzkich dokumentów programowych.

Rozdział 1.

Zasady współpracy

1. Miejscem realizacji Programu jest obszar województwa śląskiego.
2. Program adresowany jest do organizacji pozarządowych i innych podmiotów prowadzących działalność pożytku publicznego, które realizują cele publiczne związane z wykonywaniem zadań Samorządu Województwa Śląskiego.
3. Koordynatorem programu jest Zarząd Województwa Śląskiego, jako organ wykonawczy samorządu województwa.
4. Ilekroć w niniejszym Programie jest mowa o:
 - a) **ustawie** - należy przez to rozumieć ustawę z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (tekst jednolity Dz. U. z 2016 r., poz. 239 z późn. zm.)
 - b) **ustawie o samorządzie województwa** - należy przez to rozumieć ustawę z dnia 5 czerwca 1998 roku o samorządzie województwa (tekst jednolity: Dz.U. z 2016 r., poz. 486)
 - c) **podmiotach Programu** - rozumie się przez to organizacje pozarządowe oraz inne podmioty prowadzące działalność pożytku publicznego, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy,
 - d) **województwie** - należy przez to rozumieć województwo śląskie,
 - e) **konkursie** - należy przez to rozumieć otwarty konkurs ofert, o którym mowa w art. 13 ustawy,
 - f) **dotacji** - rozumie się przez to dotację w rozumieniu ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (tekst jednolity Dz. U. z 2013 r. poz. 885 z późn. zm.),
 - g) **zadaniu publicznym** – rozumie się przez to zadania określone w art. 4 ustawy,
 - h) **urzędzie** - należy przez to rozumieć Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego,
 - i) **zagadnieniach horyzontalnych** – rozumie się przez to zagadnienia, których realizacja jest tematem przewodnim Programu, a które są wspólne dla wynikających z art. 4 ustawy i art. 14 ustawy o samorządzie województwa,
 - j) **zadaniu priorytetowym** – rozumie się przez to zadanie, jako główne do realizacji w ramach programu współpracy określone na podstawie diagnozy potrzeb którego realizacja jest obligatoryjna przez podmioty Programu.
5. Modelowa współpraca samorządu województwa śląskiego z organizacjami pozarządowymi opiera się głównie na:
 - a) standaryzacji i uproszczeniu procedur współpracy,

- b) rozszerzeniu form współpracy,
 - c) budowaniu pozytywnego wizerunku sektora NGO w województwie,
 - d) wspieraniu działań zmierzających do integracji sektora NGO w województwie.
6. Samorząd Województwa Śląskiego przy współpracy z organizacjami pozarządowymi kieruje się następującymi zasadami:
- a) **pomocniczości oraz suwerenności stron** – w myśl tych zasad samorząd województwa, respektując odrębność i suwerenność zorganizowanych wspólnot obywateli, uznaje ich prawo do samodzielnego definiowania i rozwiązywania problemów – w tym należących także do sfery zadań publicznych – i w takim zakresie współpracuje z tymi organizacjami, a także wspiera ich działalność oraz umożliwia realizację zadań publicznych na zasadach i w formie określonej w ustawie;
 - b) **partnerstwa** - zgodnie z zasadą partnerstwa organizacje pozarządowe, na zasadach i w formie określonej w ustawie oraz według trybu wynikającego z odrębnych przepisów, uczestniczą w identyfikowaniu i definiowaniu problemów społecznych, wypracowywaniu sposobów ich rozwiązania oraz wykonywaniu zadań publicznych;
 - c) **efektywności** - kierując się zasadą efektywności samorząd województwa, przy zleceniu organizacjom pozarządowym zadań publicznych, dokonuje wyboru najefektywniejszego sposobu wykorzystania środków publicznych, przestrzegając zasad uczciwej konkurencji, uwzględniając wkład własny podmiotów w postaci pracy wolontariuszy i możliwości pozyskiwania darowizn rzeczowych oraz z zachowaniem wymogów określonych w ustawie o finansach publicznych;
 - d) **jawności** - mając na względzie zasadę jawności, samorząd województwa udostępnia współpracującym z nim organizacjom pozarządowym informacje o zamiarach, celach i środkach przeznaczonych na realizację zadań publicznych, w których możliwa jest współpraca z tymi organizacjami oraz zapewnia przejrzystość procedur przyznawania dotacji i udział przedstawicieli podmiotów Programu w procedurach związanych z oceną ofert na wykonywanie zadań publicznych przez podmioty Programu;
 - e) **uczciwej konkurencji** – samorząd województwa równorzędnie traktuje organizacje pozarządowe przy realizacji zadań publicznych, ogłaszając w tym samym czasie takie same założenia określające zadanie oraz stosując takie same kryteria oceny zgłoszonych ofert konkurujących podmiotów. Organizacje bez względu na staż funkcjonowania mogą równorzędnie korzystać z Programu.

Rozdział 2.

Cele współpracy

1. Za cel główny niniejszego Programu przyjmuje się wzmocnienie społeczeństwa obywatelskiego jako realizatora zadań publicznych istotnych dla rozwoju województwa śląskiego, poprzez budowanie partnerstwa między administracją publiczną i organizacjami pozarządowymi, z uwzględnieniem biznesu społecznie odpowiedzialnego.
2. Za cele szczegółowe przyjmuje się:
 - a) kreowanie i wzmocnianie warunków dla powstawania i rozwoju inicjatyw oraz struktur funkcjonujących na rzecz społeczności lokalnych w województwie śląskim, w tym tworzenie i wdrażanie innowacyjnych rozwiązań służących rozwijaniu społeczeństwa obywatelskiego oraz efektywnych form współpracy;
 - b) zwiększenie wpływu sektora obywatelskiego na kreowanie polityki społecznej w województwie śląskim oraz wzmocnianie współpracy między podmiotami sektora samorządowego i pozarządowego w tym zakresie;
 - c) poprawę jakości życia mieszkańców województwa poprzez umacnianie współpracy między sektorem samorządowym i pozarządowym w realizowaniu polityki województwa, pełniejsze zaspokajanie potrzeb społecznych oraz zwiększanie efektywności wykorzystania środków publicznych;
 - d) integrację podmiotów polityki lokalnej obejmującej swym zakresem sferę zadań publicznych wymienionych w ustawie;
 - e) budowanie poczucia przynależności do wspólnoty regionalnej i kreowanie tożsamości regionalnej.
3. Oczekiwane efekty:
 - a) upowszechnienie modelu realizacji zadań w drodze współpracy sektora obywatelskiego z administracją publiczną;
 - b) budowanie dialogu obywatelskiego;
 - c) zwiększenie kompetencji pracowników samorządu i organizacji pozarządowych w zakresie realizowania lokalnych programów skierowanych w stronę rozwiązywania problemów społecznych.

Rozdział 3.

Formy współpracy

1. Współpraca samorządu województwa śląskiego z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego będzie miała charakter finansowy i pozafinansowy.

2. Współpraca o charakterze pozafinansowym, prowadzona jest przede wszystkim w formie:
- a) wzajemnego informowania się o planowanych kierunkach działalności w celu prawidłowego diagnozowania problemów i potrzeb mieszkańców województwa;
 - b) publikowania informacji o działaniach istotnych dla organizacji pozarządowych na stronach internetowych Urzędu (m.in. www.ngo.slaskie.pl), udostępnianiu informacji w lokalnych mediach, a także udostępnianiu informacji innymi dostępnymi sposobami, w szczególności podczas otwartych spotkań z przedstawicielami organizacji pozarządowych;
 - c) współdziałania w zakresie jej kompetencji z Radą Działalności Pożytku Publicznego Województwa Śląskiego, powołaną przez Marszałka Województwa Śląskiego;
 - d) konsultowania z Radą Działalności Pożytku Publicznego Województwa Śląskiego oraz podmiotami Programu projektów aktów normatywnych, w tym aktów prawa miejscowego, w dziedzinach dotyczących działalności statutowej tych organizacji;
 - e) tworzenia wspólnych, stałych lub doraźnych zespołów roboczych o charakterze doradczym i inicjatywnym, złożonych z przedstawicieli podmiotów Programu oraz przedstawicieli właściwych organów administracji publicznej (np. Wojewódzka Rada Zatrudnienia, Komitet Monitorujący Regionalnego Programu Operacyjnego, Rada ds. Seniorów) i współpraca w ich ramach;
 - f) udzielania patronatu przez Marszałka Województwa dla działań lub programów realizowanych przez podmioty Programu uznanych za szczególnie wartościowe;
 - g) udzielania rekomendacji lub referencji podmiotom Programu w zakresie sposobu realizacji zadania publicznego zleconego przez samorząd województwa, a także na podstawie doświadczenia ze współpracy w innych formach. Referencji udzielać będą właściwe merytorycznie komórki organizacyjne Urzędu i wojewódzkie samorządowe jednostki organizacyjne w zależności od obszaru realizacji zadania;
 - h) współorganizowania spotkań informacyjnych, szkoleń oraz udzielania instrukcji i wskazówek w zakresie prawidłowego ubiegania się o dotacje z budżetu województwa oraz rozliczania się z nich;
 - i) inicjowania i współorganizowania szkoleń, spotkań, konferencji podnoszących jakość pracy osób zajmujących się współpracą z organizacjami pozarządowymi z terenu województwa śląskiego oraz inicjatyw integrujących to środowisko wokół zadań ważnych dla regionu;
 - j) angażowania organizacji do wymiany doświadczeń i prezentacji osiągnięć, a także koordynacji działań i realizacji wspólnych przedsięwzięć i imprez;

- k) promowania przez samorząd działalności organizacji pozarządowych i pomocy w tworzeniu dobrego wizerunku sektora w województwie;
 - l) popierania i umacniania lokalnych inicjatyw podejmowanych na rzecz rozwoju społeczności lokalnych i ekonomii społecznej;
 - m) udostępniania w miarę posiadanych możliwości pomieszczeń oraz sprzętu będących w dyspozycji Urzędu na potrzeby organizowanych lub współorganizowanych przez podmioty Programu spotkań, seminariów, szkoleń i konferencji o charakterze regionalnym, niekomercyjnym i otwartym dla wszystkich zainteresowanych;
3. Współpraca o charakterze finansowym może być prowadzona w formie zlecenia realizacji zadań publicznych w trybie:
- a) otwartego konkursu ofert, jako wspieranie lub powierzanie zadań publicznych,
 - b) pozakonkursowym określonym w art.19a ustawy,
 - c) umowy o wykonanie zadania publicznego w ramach inicjatywy lokalnej mieszkańców województwa śląskiego bądź podmiotów Programu,
 - d) innych trybach przewidzianych przepisami polskiego prawa.
4. Zlecenie realizacji zadań publicznych może mieć formę:
- a) powierzenia wykonania zadań publicznych, wraz z udzieleniem dotacji ze środków budżetowych na sfinansowanie ich realizacji,
 - b) wspierania wykonania zadań publicznych, wraz z udzieleniem dotacji na dofinansowanie ich realizacji.
5. Podstawową formą zlecenia przez Województwo zadań publicznych jest otwarty konkurs ofert, chyba że przepisy odrębne przewidują inny tryb zlecenia.
6. Zlecenie zadania publicznego może nastąpić w trybie określonym w art. 19a ustawy, pod warunkiem, że:
- a) kwota dotacji służy do sfinansowania udziału organizacji pozarządowej w projektach zewnętrznych, wiążących się z pozyskaniem środków pochodzących ze źródeł zewnętrznych (np. programy ministerialne);
- lub
- b) oferta zadania publicznego realizowała będzie jedno z trzech zadań priorytetowych, o których mowa w rozdz. 5 pkt 1.
7. Zlecenie realizacji zadania publicznego odbywa się z zachowaniem dbałości o to, by decyzje dotyczące sposobów i kierunków rozwoju regionu zapadały w wyniku konsultacji z mieszkańcami i różnymi grupami interesów w oparciu o zasadę równych szans oraz najlepszych europejskich praktyk partycypacji obywatelskiej.
8. Dotacja przyznana na realizację zadania publicznego nie może być wykorzystana na:

- a) remonty budynków – z wyjątkiem tych możliwych do realizacji w ramach inicjatywy lokalnej, dokonywanych na budynkach stanowiących własność województwa śląskiego,
 - b) zakupy gruntów,
 - c) działalność gospodarczą,
 - d) pokrycie kosztów utrzymania biura podmiotów, wykraczające poza zakres realizacji zleconego zadania,
 - e) działalność polityczną.
9. Zasady i tryb wyboru ofert są jawne i podawane do publicznej wiadomości w ogłoszeniu o konkursie.
10. Wyniki konkursów podawane są do publicznej wiadomości. Ogłoszenia o otwartych konkursach ofert i ich wynikach publikowane są w szczególności:
- a) w Biuletynie Informacji Publicznej;
 - b) na stronie internetowej www.ngo.slaskie.pl;
 - c) na tablicach ogłoszeń w siedzibie Urzędu;
 - d) na stronie internetowej Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej, w przypadku konkursów realizowanych przez Ośrodek.
11. Do oceny ofert zgłoszonych do konkursu Zarząd Województwa powołuje komisję konkursową. Tryb powoływania i zasady działania komisji konkursowych do opiniowania ofert w otwartych konkursach ofert na zadania publiczne województwa śląskiego stanowi Załącznik do niniejszego Programu.
12. Ogłoszenie o wyborze oferty w trybie pozakonkursowym jest jawne i podawane do publicznej wiadomości w szczególności:
- a) w Biuletynie Informacji Publicznej;
 - b) na stronie internetowej www.ngo.slaskie.pl;
 - c) na tablicach ogłoszeń w siedzibie Urzędu;
 - d) na stronie internetowej Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej, w przypadku konkursów realizowanych przez Ośrodek.
13. Tryb i szczegółowe kryteria oceny wniosków o realizację zadania publicznego w ramach inicjatywy lokalnej określa uchwała Sejmiku Województwa Śląskiego.

Rozdział 4.

Zakres przedmiotowy (obszary działania)

1. Przedmiotem współpracy samorządu województwa śląskiego z organizacjami pozarządowymi są zadania samorządu województwa, w sferze zadań publicznych określonych w art. 4 ust. 1 ustawy, dotyczące w szczególności:
 - a) zadań wpisujących się w cele Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego oraz w regionalne programy strategiczne;
 - b) zadań dotyczących promocji województwa śląskiego;
 - c) zadań zleconych do realizacji samorządowi województwa na podstawie innych aktów prawnych;
 - d) wspólnego określenia ważnych dla mieszkańców regionu potrzeb i tworzenia systemowych rozwiązań problemów społecznych.
2. Przyjęto trzy zagadnienia horyzontalne, w ramach których realizowane są zadania publiczne:
 - a) **człowiek** – działania mające na celu poprawę jakości życia jednostki i społeczeństwa w województwie;
 - b) **środowisko** – działania mające na celu poprawę jakości środowiska w województwie;
 - c) **rozwój** – szeroko rozumiane działania mające na celu pobudzenie zarówno rozwoju gospodarczego regionu, jak i rozwoju społecznego w województwie.

Rozdział 5.

Priorytetowe zadania publiczne

1. W 2017 roku zostały określone trzy zadania priorytetowe, ważne z uwagi na realizowane przez Samorząd Wojewódzki programy oraz wpisujące się w aktualne oczekiwania społeczne województwa śląskiego, które stanowią uszczegółowienie trzech zagadnień horyzontalnych:
 - a) **Kreowanie polityki senioralnej i współpracy międzypokoleniowej** – problem depopulacji w województwie śląskim, spowodowany głównie czynnikami demograficznymi, społecznymi i gospodarczymi, to kolejne wyzwanie stojące przed samorządem województwa. Starzejące się społeczeństwo determinuje działania samorządu województwa, promujące jak najdłuższe zachowanie w zdrowiu i pełni sił seniorów, mogących swoim doświadczeniem wzbogacać potencjał województwa.

Konieczne jest otwarcie na osoby dojrzałe, zachęcenie do tego, by mówiły o tym, czego potrzebują i co im się nie podoba oraz skorelowanie tego z aktywnością środowisk młodzieżowych w ramach współpracy międzypokoleniowej. Seniorzy potrzebują alternatywy dla samotnego siedzenia w domu, a młodzież doświadczenia i wzorców.

Przyjęte podczas Konwentu Marszałków RP stanowisko w sprawie rekomendacji w zakresie polityki senioralnej obliguje do włączenia powyższej tematyki do polityk publicznych.

- b) **Polityka antysmogowa** – aktualny stan środowiska, zanieczyszczenie powietrza, w tym narastające zjawisko niskiej emisji to jedno z najistotniejszych problemów regionu i jednocześnie wyzwanie, zarówno dla samorządu, jak i całej społeczności zamieszkującej województwo. Jakość powietrza w województwie śląskim znacząco odbiega od poziomów bezpiecznych dla zdrowia mieszkańców. Średnioroczne stężenia pyłu zawieszonego PM10 i PM2,5 co roku znacznie przekraczają poziom dopuszczalny, a liczba dni z przekroczeniami poziomu średniodobowego pyłu PM10 jest 3-4 razy większa niż dopuszczalne 35 dni w roku. Stężenie średnioroczne rakotwórczego benzo(a)pirenu nawet 10-krotnie przekracza poziom docelowy. Główną przyczyną wysokich poziomów zanieczyszczeń pyłem zawieszonym i benzo(a)pirenem jest niska emisja pochodząca z indywidualnego ogrzewania mieszkań starymi, niskosprawnymi kotłami na paliwa stałe. Prowadzone przez samorząd województwa działania, zmierzające do poprawy stanu środowiska, mają jednocześnie integrować wszystkie instytucje i organizacje oraz społeczności lokalne zajmujące się powyższym problemem. Jednocześnie doceniając olbrzymi potencjał organizacji pozarządowych w profilaktyce antysmogowej oraz szeroko rozumianej ochronie środowiska właściwym jest pełne włączenie podmiotów Programu do planowanych i prowadzonych przez samorząd działań.
- c) **Rozwój relacji społecznych** – konieczność budowy społeczeństwa obywatelskiego, wzmocnienia działań sektora pozarządowego, a także integracji osób wykluczonych oraz cudzoziemców to jedno z głównych wyzwań samorządu. Inwestycja w potencjał ludzki daje szansę na sprawniejszą realizację zadań oraz większą skuteczność podejmowanych przez samorząd działań.

2. Realizacja zadań priorytetowych stanowi w 2017 roku min. 30% zadań realizowanych przez poszczególne Wydziały Urzędu w ramach Programu.
3. Realizacja zadań priorytetowych odbywa się w sferze zadań publicznych, o których mowa w art. 4 ust.1 ustawy.
4. Samorząd województwa śląskiego w swoich działaniach wdraża standardy oraz dobre praktyki zgodnie z zapisami "Modelu współpracy administracji publicznej i organizacji pozarządowych" powstałego w marcu 2012 r. jako rezultat projektu systemowego Departamentu Pożytku Publicznego Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej finansowanego z Europejskiego Funduszu Społecznego.

Rozdział 6.

Okres realizacji programu

Program obowiązuje od 1 stycznia 2017 r. do 31 grudnia 2017 r.

Rozdział 7.

Sposób realizacji Programu

1. Podmiotami uczestniczącymi we współpracy są:
 - a) Sejmik Województwa Śląskiego – w zakresie wyznaczania kierunków współpracy z podmiotami Programu,
 - b) Zarząd Województwa Śląskiego – realizujący Program współpracy, jako organ wykonawczy Województwa,
 - c) podmioty Programu.
2. Zarząd Województwa Śląskiego realizuje Program przy pomocy:
 - a) komórek organizacyjnych Urzędu Marszałkowskiego Województwa Śląskiego;
 - b) wojewódzkich samorządowych jednostek organizacyjnych, które w obszarach swojego działania współpracują z organizacjami.
3. Komórki organizacyjne Urzędu Marszałkowskiego Województwa Śląskiego oraz wojewódzkie samorządowe jednostki organizacyjne prowadzą bezpośrednią współpracę z podmiotami Programu, która w szczególności polega na:
 - a) przygotowaniu i prowadzeniu konkursów ofert dla organizacji na realizację zadań finansowanych oraz dofinansowanych z budżetu Województwa Śląskiego;
 - b) sporządzaniu sprawozdań z finansowej i pozafinansowej współpracy z podmiotami Programu;
 - c) podejmowaniu i prowadzeniu bieżącej współpracy z podmiotami Programu.

4. Za koordynację współpracy samorządu województwa śląskiego z organizacjami odpowiada Referat Dialogu Urzędu.
5. Cele wskazane w Programie będą realizowane przez formy współpracy wskazane w niniejszym Programie.

Rozdział 8.

Wysokość środków przeznaczonych na realizację programu

1. Wysokość środków przeznaczona na realizację programu zostanie określona w budżecie Województwa Śląskiego na rok 2017.
2. Wydatki związane z realizacją zadań, o których mowa w Programie nie mogą przekroczyć kwoty środków finansowych zaplanowanych na ten cel w budżecie na rok 2017.

Rozdział 9.

Sposób oceny realizacji programu

1. Bieżącym monitoringiem realizacji programu zajmują się pracownicy Referatu Dialogu Urzędu we współpracy z Radą Działalności Pożytku Publicznego Województwa Śląskiego oraz kierownikami właściwych merytorycznie komórek organizacyjnych Urzędu oraz jednostek organizacyjnych samorządu województwa.
2. Monitoring polega na ocenie realizacji opisanych zasad i trybów współpracy. Uzyskiwane w czasie realizacji programu informacje, uwagi, wnioski i propozycje dotyczące realizowanych projektów będą wykorzystywane do usprawnienia bieżącej współpracy samorządu województwa z organizacjami.
3. Końcowa ewaluacja dotycząca realizacji poszczególnych zadań priorytetowych odbywać się będzie między innymi poprzez odwołanie do wskaźników o charakterze ilościowym, jak też do oceny jakościowej.
4. Ocena ilościowa realizacji Programu dokonywana będzie m.in. w oparciu o następujące wskaźniki:
 - a) wysokość środków finansowych przekazanych podmiotom Programu na realizację zadań publicznych w danym roku budżetowym;
 - b) liczbę ogłoszonych otwartych konkursów ofert na realizację zadań publicznych przez komórki merytoryczne Urzędu oraz wojewódzkie samorządowe jednostki organizacyjne;
 - c) liczbę ofert złożonych przez podmioty Programu w ramach otwartych konkursów ofert na realizację zadań publicznych;

b) podczas posiedzenia / obiegowych konsultacji z Radą Działalności Pożytku Publicznego Województwa Śląskiego, które odbyły się 2016 roku.

Rozdział 11.

Postanowienia końcowe

1. Zmiany w Programie mogą być dokonywane w trybie uchwały Sejmiku Województwa Śląskiego.
2. W sprawach nieuregulowanych w niniejszym Programie zastosowania mają przepisy ustaw: o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, Kodeks Cywilny, o finansach publicznych oraz Prawo zamówień publicznych.